

'Grondlegger Jenaplan was een fanatieke nazi'

Nieuws

Achtergrond - 8 oktober 2009

In Duitsland is deze week grote ophef ontstaan over de onderwijspedagoog Peter Petersen. Uit recent opgedoken geschriften zou blijken dat de grondlegger van het Jenaplanonderwijs een fervente antisemiet en nazi was. Meerdere naar hem vernoemde scholen overwegen nu een naamsverandering.

Dat Petersen (1884-1952) als een streng-protestantse Duitse nationalist bekend stond, was al bekend. Ook zijn sympathie voor bepaalde nationaal-socialistische denkbeelden zijn gedocumenteerd. Maar volgens de Frankfurtse pedagoog en onderzoeker Benjamin Ortemeyer was Petersen een overtuigde nazi en rassenideoloog.

Petersens antisemitische overtuigingen komen duidelijk naar voren in recent opgedoken publicaties van de pedagoog, zo concludeert Ortemeyer in zijn pas verschenen boek 'Mythos und Pathos statt Logos und Ethos'. Hierin beschouwde Petersen Hitler als "de opvoeder van het volk" en loofde hij de SA en SS als opvoedkundige instellingen. Ook was hij een aanhanger van de eugenetica en prees hij Hitlers rassenleer. In 1949, vier jaar na afloop van de Tweede Wereldoorlog, toonde Petersen zich teleurgesteld dat Hitler er niet in was geslaagd alle joden te vernietigen.

Pragmatische overwegingen

Tot nog toe werden Petersens opvattingen gezien als een schoonheidsfoutje in zijn biografie. Bovendien, zo argumenteerden zijn pleitbezorgers, zou Petersen vooral uit pragmatische overwegingen met de nazi's hebben samengewerkt om zijn Jenaplan ongeschonden door de oorlog te krijgen. Petersens humanistische pedagogische opvattingen zouden in het geheel niet stroken met de nazi-ideologie.

Toch gold Petersen direct na de oorlog als suspect persoon. De Amerikanen waren zeer goed op de hoogte van zijn nationaal-socialistische geschriften en voorkwamen dat de universiteit van Bremen hem een leerstoel aanbood.

Jaren na Petersens dood in 1952 werd zijn opvoedkundige werk in de Bondsrepubliek herontdekt. Vooral door de West-Duitse onderwijshervormingen van de jaren zestig en zeventig groeide het Jenaplanonderwijs aan populariteit. Petersens nationaal-socialistische denkbeelden werden gebagatelliseerd, waardoor hij postuum uitgroeide tot de grondlegger van vernieuwend onderwijs. Vele scholen in de Bondsrepubliek werden daarop naar hem vernoemd.

Naamsveranderingen

Een aantal scholen met zijn naam overweegt deze nu te schrappen. De Petersenschool in het Hessische Weiterstadt zal binnenkort de psychotherapeute Anna Freud als nieuwe naamgever hebben. Ook de Petersen-gymnasia in Mannheim en Darmstadt beraden zich op een nieuwe naam. In Nederland zijn er rond de 220 Jenaplanscholen, waarvan in ieder geval één de naam van Petersen draagt.

In het Oost-Duitse Jena, waar Petersen zijn pedagogische leer ontvouwde, staat nu de naam van het Petersenplein ter discussie. Mocht Jena de bordjes op het plein verwijderen dan, verandert het plein voor de derde keer van naam. Vroeger was het plein vernoemd naar Hitler en Karl Marx.

Spiegel Online / Tageszeitung Online

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel: <https://duitslandinstituut.nl/artikel/680/grondlegger-jenaplan-was-een-fanatieke-nazi>